

KARLSTADS DYKARKLUBB

Älvdalsgatan 8, 652 29 Karlstad

Telefon 054-15 72 30

Postgiro 59 11 18-5

freja!

Freja, ett ångbåtsvrak i Fryken

Ångbåten Freja, f.d. Kalmarsund 3, byggd av järn, 20 m lång och 4 m bred, med en 15 hästars ångmaskin och upptagen till en dräktighet av 39,5 ton. Passagerarantalet på denna "fjärde klassens passagerarbåt" fick uppgå till 100.

Freja byggdes 1868 på Motala Verkstad. Hon gick först tillsammans med ett något större systerfartyg Kalmarsund 1, sedermera Victoria, i trafik mellan Öland och fastlandet. Bägge båtarna köptes till Fryken och gick via Vänern, Klarälven och Sveriges äldsta järnväg till Fryksta vid Fryken. Victoria går fortfarande i trafik som "Anö av Seskarö" i Norrland. Freja gick i alla tre Frykensjöarna och trafikerade rutten Fryksta-Torsby.

Frykensjöarna hade vid denna tidpunkt ett stort antal passagerar- och lastbåtar vilka mer eller mindre tävlade om att få frakta gods. Detta medförde att man ej hade tid att lasta godset i lastrummet utan det blev stående på däck.

Den 23 juli 1896 kl 10.45 avgick Freja från Fryksta med 17 personer ombord. Lasten bestod av 10 säckar mjöl, 85 säckar gödningsämnen, 1 à 2 lådor tobak, 2 ankare brännvin och något smågods samt en trilla och fyra kärror. Nilsby brygga, belägen ca 1 mil norr om Fryksta, anlöttes något senare där omkring 4/1 och 10/2 stycken drickankare om 20 à 40 liters rymd vardera lastades på. Lasten uppgick nu till mellan 11 och 12 ton.

Då båten avgick från Fryksta rådde nästan lugnt väder och först sedan båten anlöt Nilsby började det storma. Stormen tilltog och vid framkomsten till Bössviken var den orkanartad, från sydväst. Lastporten i lovart var stängd medan den i lå var öppen. När båten var omkring 50 m från Bössvikens brygga och skulle svänga upp mot denna tog vinden tag i långsidan varvid båten lade över och den osurrade däckslasten försköts. Detta resulterade i att vatten strömmade in i den öppna lastporten. Kaptenen försökte då räta upp fartyget mot vinden, men förgäves. Freja kantrade och sjönk inom loppet av 2 och en halv minut. Endast 6 personer lyckades rädda sig iland, bland dem kaptenen. Av de 11 omkomna har 4 påträffats.

Vid sjöförklaringen i Karlstads Rådhusrätt dömdes kaptenen till 200 kronors böter för "dåligt stuvad och ostöttad last".

Eftersom Freja inte var i bästa skick betalade försäkringsbolaget Ocean ut 7500 kronor vilket var 75% av försäkringsbeloppet.

Många försök att finna Freja har gjorts men hon verkade vara spårlöst försvunnen.

Karlstads Dykarklubb började redan på 1960-talet att leta efter Freja. Man dök, lodade och pratade med ortsbefolkningen. 1974-1975 intensifierades sökandet. Hela det aktuella bottenområdet kartlades med hjälp av ett skrivande ekolod. Nivåkurvor upprättades och alla intressanta ställen söktes över. Bl.a. hittades några hjul plus en trilla. Med hjälp av dessa, samt tidigare, fynd började nu Frejas färdväg ta form. Fryken är en mycket djup sjö och strax utanför Bössvikens brygga uppgår djupet till ca 50 m vilket har till följd att möjligheten för en sportdykare att finna vraket är mycket liten. 1976 hyrdes en protonmagnetometer som, enkelt uttryckt, mäter avvikelser i den normala jordmagnetismen. Den gav på ett ställe ett kraftigt utslag. Platsen märktes ut med en boj. Två dykare följde linan ner och hammade rakt på Freja. Djupet var 52 m.

Jubel och champagne i klubben och uppståndelse i massmedia. När man nu äntligen hade funnit vraket efter Freja så ville man även se hur hon såg ut. Därför hyrdes en videoutrustning. Kameran monterades på en 55 m lång stång och Freja videobandades.

Klubben ansökte därefter hos Länsstyrelsen i Karlstad om bärgningsrätten vilken också beviljades. Denna överklagades dock hos Kommunikationsdepartementet av en privatperson som sade sig äga Freja. Kommunikationsdepartementet gick på Länsstyrelsens linje och gav klubben bärgningsrätten. Nytt överklagande, denna gång till Regeringsrätten som fastställde Länsstyrelsens beslut att ge Karlstads Dykarklubb bärgningsrätten.

I september 1979 togs skeppsklockan upp. Polisen mottog efter många om och men anmälan som hittegods och alla trodde att snart skulle ägarfrågan vara löst. Men säg den glädje som varar. Efter några månader fick klubben en kopia av ett brev från polisen till tullen där enligt generaltullstyrelsen "Fryken anses som segelbar insjö" vilket medför att klockan blir sjöfynd istället för hittegods. Tullen har för närvarande hand om fallet och vi hoppas att få något besked inom kort.

En sak som säkert många håller med om är; att hitta ett vrak är en bagatell jämfört med kommunikationerna med olika myndigheter.

Karlstads Dykarklubb

